

Croatia on Secret Maps from the 18th and 19th Centuries

Croatian Institute for History

In 1999 the Croatian Institute for History initiated a very ambitious scientific project *Croatia on Secret Maps from the 18th and 19th Centuries* intending to publish in more than 20 volumes of encyclopaedia format the facsimiles of Joseph II and Francis I topographic maps of Croatia made during the 18th and 19th centuries. The work on the research of archive material itself that is kept in the War Archive in Vienna (Kriegsarchiv) started already in 1995 when the idea about the systematic publishing of this exceptionally valuable archive material was born. The whole project has been additionally motivated by the example of the Slovenian colleagues who started a similar project dealing with the publishing of Joseph II topographic maps for the territory of Slovenia titled *Slovensko ozemlje na vojaškem zemljevidu 1763–1787* already in 1994.

The intention of this project is to research, translate and present to the users an extensive written and cartographic material resulting from the Joseph II Land Survey of Croatia and Slavonia carried out within the frame of systematic topographic survey in Habsburg Monarchy. Since Istria and Dalmatia were part of the Venetian Republic in the time of Joseph II Land Survey, their topographic survey was carried out only within the frame of the Francis I Land Survey. Hence, this part of Croatia will be presented in this edition with the sheets of the Francis I Land Survey made in the first half of the 19th century.

Each volume of this edition is bound in hard cover including unbound facsimiles of topographic map sheets, and the written part of the volume consisting of transliteration and the translation of military description on each topographic map sheet. The written part of each volume contains also the introductory words by Dr. Mirko Valentić (How to read Joseph II and Francis I secret maps) and by Dr. Robert Rill, the head of the War Archive Map Collection (Joseph II military maps at the territory of the Republic of Croatia). In the fourth volume there is also the text added under the title Development and Characteristics of the Habsburg Military Cartography by Dr. Mirela Slukan-Altić. Apart from that, each volume contains also the text on the constitution and activity of each single regiment or

county enriched by numerous statistical data helping a great deal in understanding the historical context of the development in individual parts of the Croatian lands. At the end of each volume there is also especially valuable list of toponymes with the indication about the type of toponyme and its position on the sheet, as well as the contents of geographic names with their modern identification.

Since the survey was carried out in congruence with the administrative and territorial constitution of Croatian lands at that time that were divided into regiments and counties, the volumes are published for each county and regiment.

The first volume *Croatia on Secret Maps from the 18th and 19th Centuries* was published in 1999 on the occasion of the 300th anniversary of the peace in Srijemski Karlovci. The first volume encompassing the facsimiles of the Joseph II topographic map of Gradiška Regiment with transliteration and with the translation of military descriptions of accompanying maps (Militärbeschreibung) has been prepared by Dr. Alexander Buczynski, Dr. Milan Kruhek, and the head of the Croatian Institute for History, Dr. Mirko Valentić. Already in the same year the second volume referring to Brod Regiment was prepared, and in 2000 also the one referring to Petrovaradin Regiment. In autumn 2001 Prof. Ivana Horbec prepared for printing also the fourth volume of the edition referring to Srijem County.

Considering the material value, but also an exceptional amount of material, the project *Croatia on Secret Maps from 18th and 19th Centuries* presents the first class historical source, equally important for geodesists, cartographers, historians, geographers, linguists and all other scientists dealing in some way with space research. The fact that we deal here with the material kept outside of our country making it more difficult to be approached for a larger number of Croatian researchers, makes this edition an especially important contribution in gathering and publishing of archive material kept outside of the Republic of Croatia. We congratulate the edition of the first four volumes wishing to further editions to be as fast and as successfully continued as possible.

Mirela Slukan-Altić

Hrvatska na tajnim zemljovidima 18. i 19. stoljeća

Hrvatski institut za povijest

Godine 1999. Hrvatski institut za povijest pokrenuo je vrlo ambiciozni znanstveni projekt *Hrvatska na tajnim zemljovidima 18. i 19. stoljeća* u okviru kojega namjerava u više od 20 svezaka enciklopedijskog formata objaviti faksimile jozefinskih i franciskanskih topografskih karata Hrvatske nastalih tijekom 18. i 19. stoljeća. Rad na istraživanju arhivske građe, koja se čuva u Ratnom arhivu u Beču (Kriegsarchiv), otpočeo je već 1995. godine, kada je i rođena ideja o sustavnom objavljivanju te iznimno vrijedne arhivske građe. Čitav je projekt dodatno potaknut primjerom slovenskih kolega koji su sličan projekt objavljivanja jozefinskih topografskih karata za područje Slovenije pod nazivom *Slovensko ozemlje na vojaškom zemljevidu 1763 – 1787*. pokrenuli već 1994. godine.

Namjera je projekta istražiti, prevesti i korisnicima podastrijeti opsežni pisani i kartografski materijal, nastao kao rezultat jozefinske topografske izmjere Hrvatske i Slavonije obavljene u okviru sustavne topografske izmjere Habsburške Monarhije. Kako su Istra i Dalmacija u doba jozefinske izmjere bile u sastavu Mletačke Republike, njihova je topografska izmjera provedena tek u okviru franciskanske izmjere, pa će taj dio hrvatskog prostora u toj ediciji biti predstavljen listovima franciskanske izmjere obavljene tijekom prve polovice 19. stoljeća.

Svaki svezak te edicije, sjedinjen tvrdim koricama, obuhvaća neuvezane faksimile listova topografske karte te pisani uvezani dio sveska koji se sastoji od transliteracije i prijevoda vojnog opisa svakog lista topografske karte. Pisani dio svakog sveska sadrži i uvodne tekstove dr. sc. Mirka Valentića (Kako čitati Jozefinske i Franciskejske tajne zemljovide) te dr. Roberta Rilla, voditelja Kartografske zbirke Ratnog arhiva (Jozefinski vojni zemljovidi na prostoru Republike Hrvatske). U četvrtom svesku dodan je i tekst Razvoj i osobine habsburške vojne kartografije dr. sc. Mirele Slukan-Altić. Osim toga, svaki svezak sadrži i tekst o ustroju i djelovanju svake pojedine pukovnije, odnosno županije obogaćen mnogobrojnim statističkim podacima koji uvelike pomažu razumijevanju povijesnoga konteksta razvoja pojedinih dijelova hrvatskih zemalja. Na kraju svakog sveska nalazi se i osobito vrijedan popis

toponima s naznakom vrste toponima te njegovim položajem na listu kao i kazalo geografskih naziva s njihovom suvremenom identifikacijom.

Kako je izmjera tekla u skladu s tadašnjim upravnoteritorijalnim ustrojem hrvatskih zemalja na županije i pukovnije, tako se i svesci objavljuju po pojedinim županijama i pukovnijama.

Prvi svezak *Hrvatske na tajnim zemljovidima 18. i 19. stoljeća* ugledao je svjetlo dana 1999. godine, u povodu 300. obljetnice mira u Srijemskim Karlovcima. Prvi svezak, koji obuhvaća faksimile jozefinske topografske karte Gradiške pukovnije s transliteracijom i prijevodom vojnih opisa pripadajućih karata (Militärbeschreibung), pripremili su dr. sc. Alexander Buczynski, dr. sc. Milan Kruhek te ravnatelj Hrvatskog instituta za povijest dr. sc. Mirko Valentić. Već iste godine pripremljen je drugi svezak, koji se odnosi na Brodsku pukovniciju, a 2000. godine i treći, Petrovaradinsku pukovniciju. U jesen 2001. godine prof. Ivana Horbec pripremila je za tisak i četvrti svezak edicije, koji se odnosi na Srijemsku županiju.

S obzirom na vrijednost gradiva, ali i na njegov izniman opseg, projekt *Hrvatska na tajnim zemljovidima 18. i 19. stoljeća* provorazredni je povijesni izvor, podjednako važan za geodete, kartografe, povjesničare, geografte, jezičare te sve ostale znanstvenike koji se na bilo koji način bave proučavanjem prostora. Činjenica da se radi o gradivu koje se čuva izvan naše zemlje, što ga čini teže dostupnim najvećem broju hrvatskih istraživača, čini takvo izdanje osobito važnim doprinosom prikupljanju i objavljivanju arhivskoga gradiva koje se čuva izvan Republike Hrvatske. Čestitamo na prva četiri sveska uz želje za što bržim i uspješnijim nastavkom edicije.

Mirela Slukan-Altić